

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA ZOOTEHNIKO

Marjan PARKELJ

KMETIJSKA ZAVAROVANJA V SLOVENIJI

DIPLOMSKO DELO

Visokošolski strokovni študij

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA ZOOTEHNIKO

Marjan PARKELJ

KMETIJSKA ZAVAROVANJA V SLOVENIJI

DIPLOMSKO DELO
Visokošolski strokovni študij

AGRICULTURAL INSURANCE IN SLOVENIA

GRADUATION THESIS
Higher professional studies

Ljubljana, 2016

Diplomsko delo je zaključek visokošolskega strokovnega študija kmetijstvo – zootehnika. Opravljeno je bilo na Katedri za agrarno ekonomiko, politiko in pravo, Oddelka za zootehniko Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani.

Komisija za študij 1. in 2. stopnje oddelka za zootehniko je za mentorja diplomskega dela imenovala prof. dr. Francija AVSCA.

Recenzent: prof. dr. Luka JUVANČIČ

Komisija za oceno in zagovor:

Predsednik: prof. dr. Janez SALOBIR

Univerza v Ljubljani Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko

Član: prof. dr. Franci AVSEC

Univerza v Ljubljani Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko

Član: prof. dr. Luka JUVANČIČ

Univerza v Ljubljani Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko

Datum zagovora:

Podpisani izjavljam, da je diplomsko delo rezultat lastnega dela. Izjavljam, da je elektronski izvod identičen tiskanemu. Na univerzo neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravici shranitve avtorskega dela v elektronski obliki in reproduciranja ter pravico omogočanja javnega dostopa do avtorskega dela na svetovnem spletu preko Digitalne knjižnice Biotehniške fakultete.

Marjan Parkelj

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD Vs
DK UDK 631(043.2)=163.6
KG Kmetijstvo/kmetijsko zavarovanje/Slovenija
KK AGRIS E13
AV PARKELJ, Marjan
SA AVSEC, Franci (mentor)
KZ SI-1230 Domžale, Groblje 3
ZA Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko
LI 2016
IN KMETIJSKA ZAVAROVANJA V SLOVENIJI
TD Diplomsko delo (visokošolski strokovni študij)
OP 37 str., 4 preglednice, 1 sl., 29 vir.
IJ sl
JI sl/en
AI Kmetijska dejavnost je v veliki meri izpostavljena nepredvidljivim vremenskim dejavnikom, tveganja pa so povezana tudi z biološko naravo pridelave rastlin in reje živali. Zavarovanje rizikov na podlagi zavarovalnih pogodb je že tradicionalni način obvladovanja in omejevanja tveganj v kmetijstvu. Tako kot ostala premoženjska zavarovanja lahko pogodbe o zavarovanju rizikov v kmetijstvu sklepajo samo zavarovalnice, ki izpolnjujejo zahtevne pogoje za opravljanje zavarovalniških poslov in so pridobile dovoljenje Agencije za zavarovalni nadzor. Zaradi varstva sklenitelja zavarovanja Obligacijski zakonik nalaga zavarovalnici dolžnost, da obvesti sopogodbenika o splošnih pogojih zavarovanja kot sestavnemu delu zavarovalne pogodbe, poleg tega pa je pogodbeni svoboda strank bolj omejena kot v drugem pogodbenem pravu. Vseeno pa zavarovalci pogosto ne ravnajo dovolj skrbno pri sklepanju zavarovalne pogodbe. Zaradi pogostnosti in obsega škod v primeru naravnih nesreč, ki jih je mogoče zavarovati, je država v zadnjih letih v okviru kmetijske politike uvedla sistem sofinanciranja zavarovalnih premij pred določenimi riziki v kmetijski proizvodnji tako, da se premija zavarovancu zniža za višino sofinanciranega dela, to razliko pa zavarovalnica uveljavlja z zahtevkom pri Agenciji za kmetijske trge in razvoj podeželja. Zaradi zmanjševanja ravni sofinanciranja je pokritost kmetijske proizvodnje s sofinanciranim zavarovanjem v Sloveniji nižja od zelene ravni, ki bi zagotavljala boljšo dohodkovno varnost proizvajalcem. Za to, da se višina premij zadrži na sprejemljivi ravni, bo treba v okviru zavarovalniškega sistema pri izračunavanju premij in podpori k preprečevanju škod v prihodnje bolj upoštevati in tudi spodbujati ukrepe samih pridelovalcev za zmanjševanje tveganj (na primer izbira ustreznih rastlinskih sort in živalskih pasem, diverzifikacija proizvodnje, namakanje itd.).

KEY WORDS DOCUMENTATION

DN Vs
DC UDC 631(043.2)=163.6
CX agriculture/agricultura i insurance/Slovenia
CC AGRIS E13
AU PARKELJ, Marjan
AA AVSEC, Franci (supervisor)
PP SI-1230 Domžale, Groblje
PB University of Ljubljana, Biotechnical Faculty, Department of Animal Science
PY 2016
TI AGRICULTURAL INSURANCE IN SLOVENIA
DT Graduation Thesis (Higher professional studies)
NO 37 p. 4 tab, 1 fig., 29 ref.
LA sl
AL sl/en
AB Agriculture is an activity largely exposed to unpredictable weather factors, the various risks are also associated with the biological nature of the production of crops and livestock. Insurance risks under insurance contracts is the traditional way of managing and limiting risks in agriculture. Like other non-life insurance can be a contract of insurance of risks in agriculture to conclude only the insurance companies that meet demanding requirements for the provision of insurance, and authorized the Insurance Supervision Agency. In order to protect the policy holder Code of Obligations requires the insurer to inform the contractor of the general conditions of insurance as an integral part of the insurance contract, in addition to the contractual freedom of the parties more limited than in the Second Law of Treaties. Nevertheless, insurers often do not act with due diligence in concluding an insurance contract. Because of the frequency and extent of the damage in the event of natural disasters, which can be secured, the country in the past in the context of the CAP has introduced a system of co-financing of insurance premiums from certain risks in agricultural production such that the premium to the insured is reduced by the amount of the co-financed part, this difference an insurance claim with an application to the Agency for agricultural markets and rural development. Due to the reduction of the level of co-financing the coverage of agricultural production co-financed by insurance in Slovenia is lower than the desired level, which would provide better income security to producers. For that, the amount of premiums retained at an acceptable level, will be under the insurance scheme for the calculation of premiums and support to prevent damage in the future more into account and also promote measures themselves producers to reduce risks (for example, selection of appropriate plant varieties and animal breeds, product diversification, irrigation, etc.).

KAZALO VSEBINE

	str.
Ključna dokumentacijska informacija	III
Key words documentation	IV
Kazalo vsebine	V
Kazalo preglednic	VI
Kazalo slik	VII
1 UVOD	1
2 SPLOŠNO O ZAVAROVANJU	2
2.1 OPREDELITEV POJMOV V ZAVAROVALNIŠTVU	2
3 ZNAČILNOSTI ZAVAROVALNIH STORITEV	6
4 SKLEPANJE ZAVAROVALNIH POGODB	7
4.1 SKLEPANJE ZAVAROVANJ V PRAKSI	9
4.2 REŠEVANJE SPOROV V ZVEZI Z ZAVAROVALNIMI RAZMERJI	11
5 NARAVNE NESREČE KOT ZAVAROVALNI RIZIKI.....	12
5.1 SUŠA	13
5.2 TOČA	13
6 KMETIJSKA ZAVAROVANJA	14
6.1 KMETIJSKA ZAVAROVANJA V SLOVENIJI	14
6.1.1 Ponudniki kmetijskih zavarovanj, zavarovalni produkti, pogoji zavarovanja	14
6.1.2 Potrebe in realne možnosti za izboljšanje sistema kmetijskih zavarovanj v Sloveniji	23
7 UKREPI KMETIJSKE POLITIKE IN ZAVAROVANJE V KMETIJSTVU	25
7.1 SPLOŠNO	25
7.2 KMETIJSKA POLITIKA V SLOVENIJI	27
8 SKLEPI	32
9 POVZETEK.....	34
10 VIRI	36

KAZALO PREGLEDNIC

	str.
Preglednica 1: Povišanje premije glede na škodni rezultat (Splošni pogoji..., 2011)	19
Preglednica 2: Prikaz višine (odstotnega deleža) sofinancirane zavarovalne premije v odstotkih in po letih (Uredbe o sofinanciranju..., 2006 - 2016).	30
Preglednica 3: Izplačana proračunska sredstva za sofinanciranje zavarovalnih premij, zavarovana kmetijska zemljišča in število zavarovanih živali od 2008-2014 (Poročilo o stanju..., 2015)	31

KAZALO SLIK

	str.
Slika 1: Struktura zavarovalne premije glede na vrsto kritih zavarovalnih stroškov (lastna predstavitev po Slovarju zavarovalnih izrazov, 2016).	4

1 UVOD

V vsakdanjem življenju na vseh področjih preti ljudem osebno in njihovem premoženju nešteto nevarnosti, katerim se ni možno vedno izogniti ali jih preprečiti. Ta tveganja je mogoče zmanjšati z zavarovanjem tako, da zainteresirane osebe sklenejo z izvajalcem zavarovanja, to je zavarovalnico, zavarovalne pogodbe, na podlagi katere plačujejo premije, iz zbranih premij pa zavarovalnica izplačuje zavarovancem odškodnino oziroma zavarovalno vsoto, če nastane zavarovani primer. Zavarovanje temelji na vzajemnosti in solidarnosti med zadosti velikim številom zavarovancev, tako da zavarovalnica ob upoštevanju aktuarskih izračunov z veliko verjetnostjo oceni verjetno višino oziroma pogostnost uresničitve rizika in s tem višino premij. Danes si življenja brez zavarovanja skoraj ne moremo predstavljati. Z razvojem gospodarstva se pomen zavarovanja povečuje, saj se z naraščanjem materialnega bogastva povečuje tudi potreba po zagotavljanju gospodarske varnosti. V nekaterih primerih je zavarovanje predpisano kot obvezno na podlagi zakona, na primer zavarovanje lastnikov vozil, čolnov, zrakoplovov za škodo, ki bi jo povzročili tretjim osebam, obvezno pa so zavarovani potniki v javnem prometu za posledice morebitne prometne nesreče (Zakon o obveznih zavarovanjih ..., 1994).

Zavarovalništvo je ena od razvijajočih se gospodarskih panog. Na slovenskih tleh je prisotno že več kot sto let. V zadnjih letih se zavarovalništvo hitro razvija zaradi postopnega oživljanja gospodarstva in zavedanja ljudi, da zavarovanje zagotavlja nadomestilo in s tem višjo varnost v primeru nastanka škode. Zavarovalništvo je v veliki meri partner države in družbe kot celote na področju uresničevanja skupinske ter posamične socialne varnosti ljudi. Zavarovanje ločimo na dve veji, ki imata vsaka zase velik pomen za narodno gospodarstvo (Boncelj, 1983, cit. po Žamut, 2008).

Glede na to, koga zavarujemo, ločimo individualno in socialno zavarovanje. Socialno zavarovanje varuje pred določenimi socialnimi riziki, kakršni so starost in invalidnost, ki povzročata trajno delovno nezmožnost, bolezen ali poškodbo kot začasno delovno nezmožnost, smrt (kot izpad preživljanja za nepreskrbljene družinske člane), nezaposlenost kot nemožnost preživljanja z lastnim delom in zadovoljuje potrebo po dohodkovni varnosti

posameznika v družbi, hkrati pa zagotavlja tudi rehabilitacijo in drugo reintegracijo oseb v delovno in družbeno življenje, kolikor je to mogoče oziroma glede na njihove lastnosti (na primer starost) smotrno. Država ima obveznost, da posameznim družbenim skupinam zagotavlja minimalno življenjsko raven. Pri individualnem zavarovanju pa je primaren pomen gospodarska varnost po posamezniku, lahko tudi po posamezni pravni ali fizični osebi.

Slovenski zavarovalniški trg je zaradi odprte geografske lege med večjimi državami sosedami in majhnosti gospodarstva precej omejen. V Sloveniji se delež obračunanih zavarovalnih premij v zadnjih letih povečuje. K povečanju pripomore gospodarska rast in zavedanje ljudi po potrebi za varnost samega sebe kakor tudi svojega premoženja.

2 SPLOŠNO O ZAVAROVANJU

2.1 OPREDELITEV POJMOV V ZAVAROVALNIŠTVU

V nadaljevanju bomo podrobneje opredelili glavne pojme v zavarovalništvu, ki sem jih povzel iz spletne strani Slovenskega zavarovalnega združenja (Slovar zavarovalnih izrazov, 2016).

Zavarovanje v širšem smislu je ustvarjanje gospodarske varnosti z izravnanjem gospodarskih nevarnosti. V ožjem smislu pa je nudenje zavarovalne zaščite. Celovitost se kaže na način kot je zavarovanje človeka samega kot osebe, zavarovanje objektov, dobrin, vrednosti. Zavarovanje temelji tudi na načelu vzajemnosti, ki pravi, vsi za enega, eden za vse. Zavarovanje se vzpostavi na podlagi zavarovalne pogodbe kot pravnega posla, ki temelji na soglasju zavarovalca in zavarovalnice o obveznosti zavarovalca, da plača ali plačuje premijo, zavarovalnica pa bo izplačala zavarovalnino ali odškodnino, če bo nastopil zavarovalni primer. Pri tem je lahko upravičen do izpolnitve zavarovalnice bodisi zavarovalec bodisi druga oseba. Zavarovalna pogodba je po svoji vsebini aleatorna, tvegana pogodba, za katero ne velja načelo o enakovrednih dajatvah obeh pogodbenih strank (kot na

primer za prodajno pogodbo). Zavarovalni primer mora biti prihodnji, negotov in tudi ne sme biti izključno odvisen od ravnanja enega pogodbenika (Obligacijski zakonik, 2001).

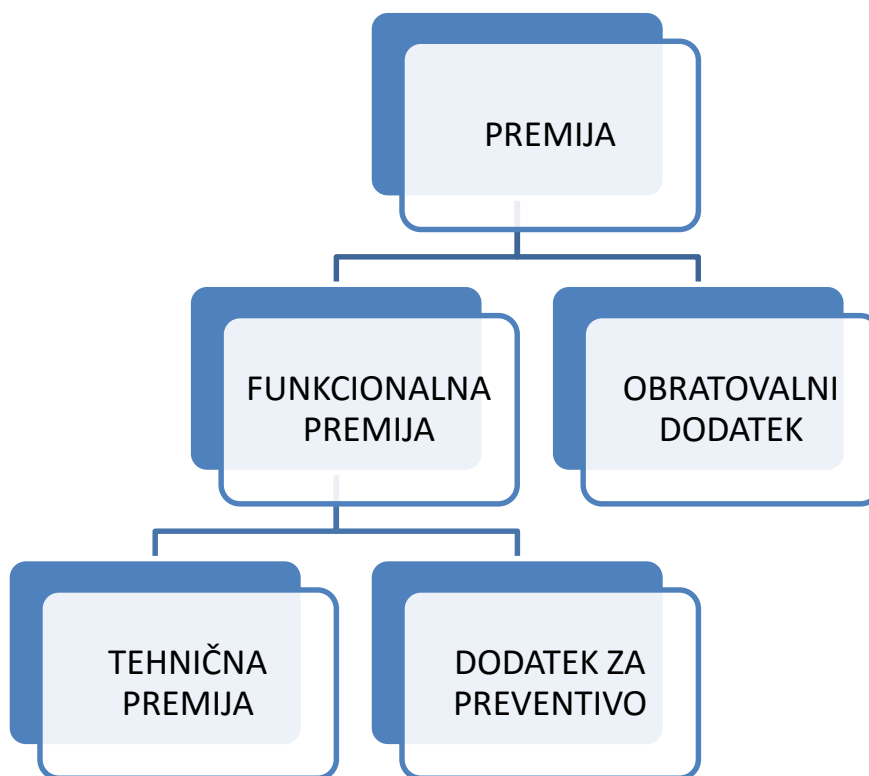
Zavarovalništvo lahko opredelimo kot prodajo zavarovalnih produktov, ki so ena od oblik finančnih produktov, namenjenih na eni strani varčevanju, na drugi strani akumulaciji prihrankov ter njihovemu usmerjanju v naložbe.

Premija je plačilo za opravljeno storitev, ki jo svojim zavarovancem nudi zavarovalnica. Premija je višina dogovorjene cene za opravljeno storitev. Višina premije je določen znesek, ki ga glede na vrsto zavarovanja oziroma kritja določi zavarovalnica.

Premija za plačilo nekega zavarovanja se določa na osnovi premijske stopnje, ki je izračunana in določena v tako imenovanem premijskem sistemu. Premijsko stopnjo določajo oziroma jo izračunajo aktuarji, zaposleni pri posameznih zavarovalnicah. Premijska stopnja se določa na osnovi nevarnostnih razredov, ki so določeni glede na pogostnost nastajanja nesreč kakor tudi na osnovi predvidevanj o možnosti nastanka nekega dogodka in s pomočjo zavarovalno tehničnega rezultata, ki ga pridobimo z opazovanjem preteklega obdobja.

Zavarovalnica po prejemu plačila premije le to razdeli na več delov.

Obračunana in vplačana premija se deli na funkcionalno premijo in obratovalni dodatek. Iz obratovalnega dodatka se krijejo stroški poslovanja zavarovalnice. Funkcionalna premija pa se naprej deli na tehnično premijo in dodatek za preventivo. Iz dodatka za preventivo se krijejo stroški preventive, t.j. stroški ukrepov, da določenih nevarnostnih primerov sploh ne pride. Tehnična premija pa je tisti del vplačane premije za zavarovanje, ki ga zavarovalnica porabi za izplačilo odškodnine ob nastali škodi (Flis, 1999 cit. po Žamut, 2008; 522-523)

Slika 1: Struktura zavarovalne premije glede na vrsto kritih zavarovalnih stroškov (lastna predstavitev po Slovarju zavarovalnih izrazov, 2016).

Odškodnina je dajatev zavarovalnice ob nastanku škodnega primera. Znesek, ki ga oškodovanec pridobi od zavarovalnice, je namenjen nadomestilu nastale škode in bi ga moral oškodovanec nameniti za obnovo oziroma ureditev poškodovanega objekta v stanje pred nastankom škodnega dogodka. Odškodnina je značilna za premoženjsko zavarovanje, v katerem je predmet zavarovanja premoženjski interes (na primer interes lastnika, da zavaruje stvar pred naključnim uničenjem, interes zastavnega upnika, da ne propade zastavljena nepremičnina itd.).

Franšiza je dogovorjeni znesek odškodnine, ki ga v primeru nastanka škodnega dogodka krije zavarovanec sam. Franšiza se določi v absolutnem znesku ali v odstotkih od zavarovalne vsote ali zavarovalne vrednosti. Ločimo navadno ali integralno franšizo ter odbitno franšizo. Navadna ali integralna franšiza je franšiza, pri kateri zavarovalnica nadomesti nastalo škodo, ki po vrednosti presega franšizni znesek, v celoti. Pri odbitni franšizi pa zavarovalnica pri škodah, ki presežejo franšizni znesek, plača le presežek nad

franšiznim zneskom. Na primer: z zavarovalno pogodbo je dogovorjena franšiza 1000 EUR. Če ob nastopu zavarovalnega primera nastane škoda v višini 5000 evrov in gre za odbitno franšizo, bo zavarovanec prejel le $5000 - 1000 = 4000$ evrov, pri navadni ali integralni franšizi pa bi mu bila povrnjena celotna škoda, ker je njena višina večja od zneska franšize. Če pa bi škoda znašala 900 evrov, v nobenem primeru, niti navadne niti odbitne franšize zavarovanec ne bi prejel od zavarovalnice ničesar.

Zavarovalec oziroma sklenitelj zavarovanja je pravna ali fizična oseba, ki sklene zavarovalno pogodbo z zavarovalnico

Zavarovanec je pravna ali fizična oseba, katere premoženje in/ali premoženjski interes je zavarovan.

Polica je listina o sklenjeni zavarovalni pogodbi. To je neke vrste pogodba, ki jo skleneta prodajalec, to je zavarovalnica in kupec, ki je v tem primeru zavarovalec oziroma stranka.

Zavarovalnina je znesek, ki ga zavarovalnica izplača zavarovancu po zavarovalni pogodbi. O zavarovalnini govorimo pri osebnem (življenjskem in nezgodnem zavarovanju), kjer so predmet zavarovanja premoženjsko neocenljive dobrine (življenje, zdravje itd.).

Zavarovalna vrednost je dogovorjena vrednost zavarovanih stvari, ki ne sme presegati tržne vrednosti.

Zavarovalna vsota je enaka zavarovalni vrednosti in je osnova za določitev zavarovalne premije ob upoštevanju premijske stopnje. Največkrat je to tudi najvišji znesek, ki ga zavarovalnica izplača zavarovancu.

Zavarovalno tehnični rezultat je razmerje med plačano premijo in izplačanimi škodami v določenem obdobju. Služi kot pomoč pri določanju nevarnostnih razredov. Izražamo ga v odstotkih.

Zavarovalni dogodek je dogodek, za katerega se zavarujemo. V praksi premoženjskega zavarovanja se to imenuje škodni dogodek, za katerega dobi zavarovanec nadomestilo za nastalo škodo.

Pozavarovanje je zavarovanje presežkov iznad stopnje lastnega izravnavanja nevarnosti ene zavarovalnice pri drugi (Zakon o zavarovalništvu, 2015). Zmogljivost lastnega izravnavanja je odvisna od homogenosti in velikosti portfelja, razpršenosti zavarovalnih rizikov, višine zavarovalne vsote, strukture in višine škod, zavarovalne vrste, višine kapitala in zavarovalno tehničnih rezervacij, zaračunane premije in podobno (Flis, 1999 cit. po Žamut, 2008, 9).

Namen pozavarovanja je zaščita zavarovalnic v primeru katastrofalnih škod. Katastrofalna škoda pomeni nenadna in velika nesreča ali pojav, katere posledica je velika posamična škoda ali ogromno manjših škod. V teh primerih imajo zavarovalnice svoje premoženje zavarovano v pozavarovalnicah. Kadar nastopi škodni primer velikih razsežnosti (katastrofalna škoda) imajo zavarovalnice možnost, da se del škode izplača iz naslova teh zavarovanj.

3 ZNAČILNOSTI ZAVAROVALNIH STORITEV

Zavarovalništvo je neke vrste gospodarska dejavnost, katere glavna posebnost je v tem, da zavarovanje ni vidno blago. Je storitev, ki jo je treba uporabniku razumljivo, pravilno in popolno razložiti ter jo z obsežnim in temeljitim prepričevanjem tudi ustrezno prodati.

Nevidnost zavarovalne storitve je le zunanja. Sklenjena zavarovalna pogodba pomeni materialno obveznost zavarovalnice, da bo sklenitelj zavarovanja ob morebitnem škodnem dogodku prejel izplačano pripadajočo odškodnino oziroma zavarovalno vsoto (Flis, 1999, cit. po Žamut, 2008, 11).

Proizvod zavarovalnice je zavarovalna storitev, ki s prevzemanjem tveganj zagotavlja varnost tako posameznikom, družinam kot tudi poslovnim sistemom. Storitev pomeni

dejanje ali delovanje, ki ga lahko ena stran ponudi drugi. Po svoji naravi je neotipljiva in ne pomeni posedovanj česar koli (Kotler, 1998, cit. po Žamut, 2008, 11).

Zavarovalništvo je storitvena dejavnost. Je gospodarska dejavnost, ki je podrejena gospodarskim zakonitostim, katerih delovanje je pod določenih mejah potrebno sproščati, pospeševati in izkoriščati. Meje, v katerih poteka, postavlja zakon velikih števil, ki sicer ni gospodarska, temveč matematična zakonitost, njihovo uveljavljanje pa ima pomembne gospodarske posledice (Boncelj, 1983, cit. po Žamut, 2008, 12).

Med zavarovalnicami obstaja konkurenca, tako kot v vsaki drugi storitveni dejavnosti. Ker je množičnost prvi pogoj zavarovanja, to pomeni da je konkurenca med zavarovalnicami nekaj posebnega. Zavarovalnice ne konkurirajo medsebojno le iz poslovnih interesov, kot je to pri drugih podjetjih v storitvenih dejavnostih, ampak tudi iz zavarovalno ekonomskih razlogov, namreč zato, da uspešno večjajo število zavarovanih nevarnostnih objektov. To pri zavarovalnicah ni le poslovni interes, temveč potreba, da s tem dosežejo čim boljše izravnavanje nevarnosti. Omenjena potreba je bistvena posebnost zavarovalne dejavnosti (Flis, 1999, cit. po Žamut, 2008, 12).

4 SKLEPANJE ZAVAROVALNIH POGODB

Zavarovalnice so organizirane kot delniške družbe ali družbe za vzajemno zavarovanje, ki prodajajo storitev. Svoje produkte prodajajo do končnih kupcev preko pogodb oziroma zavarovalnih polic, v katerih so vsi elementi zavarovanja. Da lahko zavarovalnica prodaja svoje storitve, mora biti pravno formalno registrirana, izpolnjevati zahteve Zakona o zavarovalništvu ter imeti dovoljenje za opravljanje zavarovalniških storitev od nadzornega organa.

Nadzorni organ v Republiki Sloveniji je Agencija za zavarovalni nadzor. Cilj državne nadzorne institucije na področju zavarovalništva je zmanjševanje in odpravljanje nepravilnosti v zavarovanju, varovanje interesov zavarovalcev ter zavarovancev in

omogočanje delovanja zavarovalnega gospodarstva ter pozitivnega vplivanja zavarovalništva na celotno gospodarstvo.

Agencija je pravna oseba, ki je pri izvrševanju svojih nalog in pristojnosti samostojna in neodvisna. Za svoje delo je odgovorna Državnemu zboru. Agencija ima poslovnik, ki določa podrobnejšo notranjo organizacijo in njeno poslovanje. Vlada Republike Slovenije daje soglasje k letnemu obračunu in finančnemu načrtu Agencije. Nadzor nad zakonitostjo, namembnostjo, gospodarno in učinkovito rabo sredstev Agencije opravlja Računsko sodišče (Zakon o zavarovalništvu, 2015).

Zavarovalnice, ki v Sloveniji sklepajo premoženjska in življenjska zavarovanja, po zakonu opredeljujemo kot kompozitne zavarovalnice in imajo za to obliko zavarovalnice izdano ustrezno soglasje. Po Zakonu o zavarovalništvu (2015) morajo voditi za vsako področje svoj račun.

Med premoženjska zavarovanja spadajo nezgodna in zdravstvena zavarovanja, zavarovanje kopenskih in tirnih vozil, zavarovanje letal, plovil ter prevoz blaga, zavarovanje požara in elementarnih nesreč, druga škodna zavarovanja npr. kmetijska, vlomska zavarovanja, itd., splošno zavarovanje odgovornosti, kreditno ter kavcijsko zavarovanje, zavarovanje odgovornosti vozil, zrakoplovov ter plovil in zavarovanje pomoči, stroškov postopka in finančnih izgub.

Med življenjska zavarovanja sodijo zavarovanja, pri katerih je v splošnem izplačilo zavarovalnine odvisno od preživetja ali smrti zavarovane osebe in kjer se premija določa na osnovi verjetnostnih tabel.

Po Zakonu o zavarovalništvu med življenjska zavarovanja spadajo za primer doživetja, smrti, mešano življenjsko zavarovanje in rentno zavarovanje. Manj pogosta so zavarovanja za primer poroke in rojstva otrok, življenjsko zavarovanje, ki je vezano na enote investicijskih skladov.

Kot potrdilo za opravljeno storitev zavarovalnega posla služi zavarovalna pogodba ali zavarovalna polica. Kaj vse mora zavarovalna polica vsebovati, določa Sklep o podrobnejši

vsebini določb zavarovalne pogodbe (2011), ki ga je kot nadzorni organ izdala Agencija za zavarovalni nadzor.

Vsaka pogodba je sestavljena iz splošnega dela, ki vsebuje podatke o sklepalcu zavarovanja, ime, priimek, davčno številko in naslov zavarovanca ter kraj in začetek zavarovanja. Osrednji del pogodbe vsebuje podatke o zavarovanem predmetu, podatke o zavarovanju, zavarovalna vsota, premijska stopnja ter premija. Spodnji, zadnji del police se imenuje pobotnični del, kjer so obračunani razni popusti ter davek od zavarovalnih poslov. V tem delu se načeloma pišejo tudi raznovrstne klavzule, ki omejujejo zavarovanja.

V spodnjem delu police je potreben podpis sklepalca ter zavarovanca, če je zavarovanec fizična oseba, v primeru da je zavarovanec pravna oseba je potreben še žig, kolikor podjetje posluje z žigom.

Zavarovalna polica je listina o sklenjeni zavarovalni pogodbi, na kateri je navedeno, kaj je zavarovano, kakšna je zavarovalna vrednost ter znesek, način in rok plačila je premije. Navedeni so tudi podatki, ki so osnova za izplačilo odškodnine oziroma zavarovalne vsote.

V polici so navedeni tudi zavarovalniški pogoji, ki določajo, katere nevarnosti so krite po določenem zavarovanju.

4.1 SKLEPANJE ZAVAROVANJ V PRAKSI

Zavarovalnica sklepa zavarovanja preko tako imenovanih prodajnih kanalov. Najpogostejši način je prodaja preko zavarovalniških agentov, ki so zaposleni pri zavarovalnici ali raznih zavarovalnih in posredniških agencijah. V zadnjem času se vse pogosteje sklepajo zavarovanja tudi na bankah ter poštah. Možnost sklenitve zavarovanja je tudi preko elektronskih medijev (internet). Vsi, ki sklepajo zavarovanja, morajo pridobiti, licenco – opraviti izpit iz znanja zavarovalništva, ki ga izda Agencija za zavarovalni nadzor in imeti najmanj eno leto delovnih izkušenj na področju prodaje zavarovanj. Vsak, ki se odloča za pridobitev licence si mora najprej najti mentorja, ki mu je v strokovno pomoč in mora skupaj s kandidatom do strank, vseh ki potrebujejo zavarovanja.

V vsaki zavarovalni pogodbi ja naveden datum in ura začetka zavarovalnega kritja. V tem trenutku zavarovalnica prevzame obveznosti za izplačilo odškodnine v primeru nastanka zavarovalnega kritja.

Ob nastanku škode mora stranka prijaviti primer, zavarovalnica pa mora opraviti cenitev škode. Potem se stranki dogovorita, kako se povrne odškodnina. Stranka ima načeloma več možnosti. Prva možnost je, da stranka prevzame odškodnino na osnovi ceniitve, druga možnost pa je, da zavarovalnica plača račun, ki ga dostavi zavarovana oseba.

Na podlagi zapisnika ceniitve zavarovalnica obračuna škodo. Zapisnik vsebuje naslednje podatke: datum in kraj nastanka škode, vzrok škode oziroma kdo je za nastanek škode odgovoren, kaj je poškodovano, kakšna je vrednost vgrajenega materiala in starost pri zavarovanju gradbenih objektov.

Pri zavarovanju posevkov in plodov je pomembno, katera kultura je posejana na površini, kakšen je sklop setve ter v kateri fazi razvoja je rastlina. Pri posevkih in plodovih se za obračun škode največkrat uporablja metoda »preštevanja rastlin«. Pomeni, da na površini kjer je zasejana poškodovana kultura določimo kvadratni meter na približno petih lokacijah. Na vsaki površini preštejemo vse rastline ter posebej poškodovane rastline. Tako dobimo osnovo, koliko je poškodovanih rastlin na kvadratni meter. Če nam je znana površina, potem lahko hitro izračunamo poškodovani delež rastlin. Ko se določi odstotek poškodovanih rastlin, je treba določiti še prodajno ceno, ki jo lahko dobimo iz raznih katalogov ali se obrnemo na razne tržnice oziroma trgovine. Največkrat je določitev višine odškodnine predmet sporazumnega dogovora med zavarovalnico in oškodovancem.

Druga možnost za izplačilo zavarovalnine je sistem izplačila na osnovi dostavljenega računa za opravljeno popravilo ali zamenjavo. Postopek je enak kot pri prvem primeru, le da pred izplačilom premije oškodovanec dostavi račun za popravilo oziroma sanacijo nastale škode. Račun mora biti izdelan na osnovi podatkov, ki so navedeni v cenitvenem poročilu. V primeru, da je oškodovanec davčni zavezanec, se mu davek odšteje in se izplača znesek brez davka na dodano vrednost.

Pri nastanku škodnega dogodka vedno obstaja strah na strani zavarovanca, kako bo dobil izplačano odškodnino. Da ne bi prihajalo do nesoglasij, moramo biti ob sklepanju zavarovanj pozorni na vnos pravih podatkov. Opisati moramo, kaj je predmet zavarovanja in pri se pri tem osredotočiti na njegovo vsebino. Na primer, če zavarujemo stanovanjsko hišo moramo navesti datum izgradnje objekta, materiale, ki so vgrajeni v objekt, velikost ter starost objekta, v kateri gradbeni fazi je in kateremu namenu služi – ali je v celoti namenjena bivanju. S stranko je potrebno dogovoriti gradbeno vrednost objekta, ki temelji na osnovi priloženih računov, cen ki so veljavne za gradbeno vrednost m² opisane gradnje . Kot pripomoček za določitev zavarovalne vsote je lahko tudi tržna vrednost objektov v določenem območju. Če pravilno določimo zavarovalno vsoto potem tudi pri izplačilu zavarovalnine ne bomo imeli nesoglasij.

4.2 REŠEVANJE SPOROV V ZVEZI Z ZAVAROVALNIMI RAZMERTJI

Nasproti zavarovalnici, ki mora sklepati pogodbe z velikim številom zavarovalcev, da lahko omeji tveganje in uspešno opravlja svoje storitve, je posamezen zavarovalec v šibkejšem položaju. Zato Obligacijski zakonik (2001) omejuje pogodbeno svobodo strank pri zavarovalni pogodbi: po 924. členu lahko zavarovalna pogodba vsebinsko odstopa od posebnih določb zakonika o zavarovalni pogodbi samo toliko, kolikor te določbe izrecno dopuščajo odstopanje ali ravnanje pogodbenih strank po njihovi volji.

Po posebni določbi je zavarovalnica dolžna seznaniti zavarovalca, da so splošni in posebni zavarovalni pogoji vsebina pogodbe. Če polica ne vsebuje teh pogojev, mora zavarovalnica izročiti pogoje zavarovalcu v pisni obliki. Obligacijski zakonik (2001) še zahteva, da mora biti na polici navedeno, da je zavarovalnica izpolnila svojo obveznost seznanitve zavarovalca z omenjenimi pogoji in predložitve teh pogojev v pisni obliki (927. člen).

V praksi je veliko sporov glede veljavnosti zavarovalniških pogojev, ki jih stranke pogosto ne preberejo dovolj pazljivo ali pa sploh ne berejo, v sporu pa se sklicujejo, da so sklenile zavarovalno pogodbo v zmoti, da so pogoji preveč nedoločeni in premalo jasni itd., zato zahtevajo razveljavitev pogodb. Sodišča takšne ugovore oziroma zahtevke zavračajo na podlagi določbe, da je pogodbeni stranka vezana na splošne pogoje, s katerimi je bila seznanjena ali bi se lahko seznanila ob sklenitvi pogodbe (120. člen Obligacijskega

zakonika, 2001). Sodišča tudi poudarjajo, da ne seznanitev s splošnimi pogoji ni v skladu s skrbnostjo dobrega gospodarja, zato mora škodo premalo pazljivega oziroma skrbnega ravnanja nositi vsak pogodbenik sam (Sodba..., 2015).

Upravičenci oziroma oškodovanci, ki so nezadovoljni z izplačilom zavarovalnine, lahko na pritožbeno komisijo zavarovalnice naslovijo pritožbo na pritožbeno komisijo zavarovalnice. Če nastopijo težave ob sklepanju zavarovanja, je najbolje, da vložijo pritožbo tudi na sklepalno agencijo (agencija za sklepanje zavarovanj). Vsaka zavarovalnica mora zagotoviti tudi postopek izvensodnega reševanja sporov med sklepalno agencijo in zavarovanci. Zavarovalnica mora v 30 dneh odgovoriti na pritožbo. V kolikor to ne stori, se lahko stranke pritožijo na Mediacijski center Slovenskega zavarovalnega združenja.

V primerih, kadar se stranke ne strinjajo z cenitvijo, lahko zahtevajo ponovno cenitev pred komisijo ali izberejo zapriseženega sodnega cenilca kmetijske stroke, ki opravi ponovno cenitev in izda cenitveno poročilo.

5 NARAVNE NESREČE KOT ZAVAROVALNI RIZIKI

Osmi člen Zakona o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami (2010) kot naravne nesreče navaja poplave, zemeljski plaz., potres, snežni plaz, visoki sneg, žled, množične bolezni ljudi, živali in rastlin, močan veter, točo, pozebo, požar v naravnem okolju, suša, množični pojav nalezljive človeške, in druge nesreče, ki jih povzročajo neurje, toča, žled, suša, pozeba, rastlinski škodljivci in živalske in rastlinske bolezni.

Naravne nesreče, ki se v zadnjem času pojavljajo zlasti v povezavi z izrednimi vremenskimi pojavi. Najpogostejši takšni pojavi so pozeba, suša, neurje s točo, vihar, poplave, majski hrošč, ki povzročajo velikansko škodo na kmetijskih površinah.

Neugodne vremenske razmere v kmetijstvu vplivajo na pridelavo rastlin, ki je v veliki meri odvisna od vremena in drugih naravnih vplivov. Suša lahko na določenem območju pusti

večje naravne posledice na rastlinah kot pa na drugem območju. Zavarovalnice te podatke upoštevajo pri določanju premijske stopnje za posamezno kulturo.

V nadaljevanju bomo predstavili vrsti naravnih nesreč, ki se pojavljata v kmetijstvu in sta zaradi podnebnih sprememb zadnja leta pogostejši tudi v slovenskem prostoru.

5.1 SUŠA

Suša je izredno stanje v naravi, po dolgotrajnem pomanjkanju vode v neki pokrajini. Ni samo fizikalni pojav, pač pa izmenjavanje med razpoložljivostjo oziroma dostopnostjo vode in potrebami organizmov po vodni oskrbi.

Glede na nastanek lahko govorimo o treh tipih suše:

- meteorološke (vremenske) - če daljše obdobje ne dežuje,
- kmetijske suše - če v določenem času pade premalo dežja za potrebe rasti rastlin,
- hidrološke (vodostojne) - ko se rezerva vode v podtalnicah, jezerih in ledenikih zelo zmanjša (Bernhofer, 2015).

Suša traja daljše obdobje, v katerem ne pade dovolj padavin za normalni razvoj in dozorevanje kmetijskih rastlin kar negativno vpliva na količino in kvaliteto pridelka.

5.2 TOČA

Toča je padavina v trdem stanju, ki nastaja v nevihtnih oblakih (kumulonimbusih) z veliko vodne zaloge in velikim delom oblačnih slojev pod zmrziščem - to so ledene kroglice različnih velikosti in tudi nepravilnih oblik s premerom od 5 do 50 mm ali še celo več. So deloma ali popolnoma prozorne ali pa sestavljene iz prosojnih, motnih, snegu podobnih plasti, ki so debele do 1 mm. Toča pada predvsem pri močnem nevihtnem vremenu, ki ga spremljajo močni električni pojavi, vendar temperatura zraka v prizemnih plasteh ni pod 0°C. Toča pada iz nevihtnih oblakov kumulonimbusov (Dalezios, 2005)

6 KMETIJSKA ZAVAROVANJA

Države članice EU in druge razvite države v svetu so razvile različne sisteme zavarovanj, da bi bile kos izpostavljenosti tveganjem v kmetijskem sektorju. Pri kmetijskih zavarovalnih programih sodelujejo vlade, zavarovalnice in kmetijski proizvajalci. Cilj teh programov je omogočiti proizvajalcem, da se lažje soočijo z različnimi tveganji, ki spremljajo sodobno kmetijstvo. Pomagajo pri pokritju škod ob naravnih nesrečah ali zmanjšanju izpostavljenosti tveganjem in zagotavljajo socialno varnost.

Vendar lahko ti programi zaradi stalnega spreminjanja in dopolnjevanja na podlagi novih izkušenj sčasoma postanejo prezapleteni oziroma stroškovno zahtevni, lahko povzročijo neenakost in izgubljajo svoj prvotni namen in pomen. Če hočemo preprečiti nezaželene pojave, kot sta negativna selekcija in moralno tveganje, morajo biti programi pod javnim nadzorom, obenem pa jih je treba neprestano prilagajati potrebam kmetijskih proizvajalcev. Zavarovalnica pristopi k izvedbi novega produkta za neko vrsto zavarovanje takrat, ko vidi, da se na trgu pojavljajo vprašanja o nekem zavarovanju, vidi v tem dodano vrednost njeni ponudbi ali celo zaključi svoj sklop ponudbe na določenem področju. Z uvedbo novega produkta še dodatno nudi zaščito svojim zavarovancem proti nevarnosti, ki jim preti.

6.1 KMETIJSKA ZAVAROVANJA V SLOVENIJI

6.1.1 Ponudniki kmetijskih zavarovanj, zavarovalni produkti, pogoji zavarovanja

Na slovenskem zavarovalniškem trgu deluje trenutno pet zavarovalnic, ki nudijo kmetijska zavarovanja. To so Zavarovalnica Triglav d.d., Zavarovalnica Maribor d.d., Zavarovalnica AS d.d., Zavarovalnica Tilia d.d. ter Agro Zavarovalnica, ki je podružnica avstrijske zavarovalnice Die Österreichische Hagelversicherung VVaG.

Splošni pogoji za kmetijska zavarovanja se med zavarovalnicami v veliki meri ne razlikujejo. Več ali manj imajo vse zavarovalnice v svoji ponudbi zavarovanja za zavarovanje posevkov in plodov ter zavarovanje živali.

V nadaljevanju je namen diplomske naloge predstaviti palete kmetijskih zavarovanj v eni od slovenskih zavarovalnic. Da se zavarovanja lahko sklepajo, mora zavarovalnica opredeliti, kaj in pod katerimi pogoji je lahko določena dobrina zavarovana. To imenujemo pogoji za zavarovanje. Poznamo splošne pogoje za zavarovanje, ki opredeljujejo splošne omejitve oziroma predpise in pa posebne pogoje za zavarovanje, kjer so navedene omejitve, pravila za točno določen predmet zavarovanja.

Zavarovanje posevkov in plodov vključuje zavarovanje proti nevarnostim toče, požara, udara, strele, viharja, poplave, spomladanske pozebe, pozebe v času vegetacije in zimskega mirovanja, slanega vetra, izgube količine in kvalitete sadja.

V splošnih pogojih za zavarovanje posevkov in plodov je navedeno, katere rastline je možno zavarovati. To so posevki in plodovi, trava, zdravilna zelišča, okrasne rastline, sadilni materiali (sadni, trsni, gozdni), mladi nerodni sadovnjaki in vinogradi, rodni les sadovnjakov in vinogradov, mladi nasadi gozdnega drevja ter pletarska vrba (v nadaljnjem besedilu: posevki in plodovi).

Lahko se zavaruje sirek za metle, korenovke in gomoljčnice, vrtnine, zdravilna zelišča, dišavnice in okrasne rastline, konoplja in lan, katerih uporaba je za steblo ali seme. Zavarujemo lahko tudi tobak, hmelj, predvsem kobule ter krmne rastline za pridelek krme ali za seme. Ena od možnosti zavarovanja je lahko zavarovanje pridelka oziroma plodov v vinogradu, sadovnjaku, in jagodičevju. V mladih gozdnih nasadih in sadnih drevesnicah zavarujemo poškodbe na samih drevescih in podlagah.

Vsaka zavarovalnica s splošnimi pogoji opredeljuje, katere rizike lahko in katerih ne more zavarovati. Zavarovati ni možno nerodnih sadovnjakov in vinogradov, razen mladih, še nerodnih sadovnjakov in vinogradov, nadalje posevkov in plodov, ki so bili v tekočem letu že poškodovani zaradi ene ali več nevarnosti, ki jih zajema to zavarovanje. Ti posevki in plodovi pa se lahko zavarujejo proti ostalim nevarnostim, iz naslova katerih do sklenitve zavarovanja ni bilo škode. Če se kasneje ugotovi, da so bili posevki in plodovi zavarovani po poškodbi, se zavarovanje razveljavi in zavarovalcu vrne plačana premija.

Glede na to, da vemo kje se zavarovana kultura nahaja, je treba v polici navesti tudi zavarovalni kraj, številko parcele ali GERK, ki ga zavarujemo. GERK je številka, ki je določena s strani Ministrstva za kmetijstvo in je okrajšava za grafično enoto rabe tal.

Zavarovalna vsota je znesek, ki je določen v pogodbi in je tudi osnova za plačilo odškodnine v primeru nesreče. Določimo jo na osnovi pričakovanega pridelka v rastni dobi ter na osnovi cene, ki je predvidena za to leto. Zavarovalna vsoto se načeloma določi sporazumno z pridelovalcem oziroma skleniteljem zavarovanja.

V pogojih so opredeljene tudi dodatne dolžnosti zavarovalnice in zavarovanca.

Dolžnosti in obveznosti zavarovanca ob sklenitvi zavarovanja so naslednje:

Zavarovanec je dolžan zavarovati vse posevke in plodove enake vrste, ki ima zasejane na svojem posestvu. Če zavarovanec ne zavaruje vseh posevkov in plodov enake vrste, se mu v primeru nastanka škode izplača le sorazmerni delež. To pomeni, da se mu izplača v razmerju med zavarovano in dejansko površino zasejanih površin. V primeru, da se med letom zaradi nepredvidenih okoliščin spremeni setveni plan ali če nastopi sprememba pri površinah, je zavarovanec dolžan to spremembo prijaviti zavarovalnici zaradi popravkov v pogodbi.

Zavarovanec mora prijaviti zavarovalnici nastanek zavarovalnega primera najkasneje v treh dneh od dneva, ko zanj izve. Če prijava ni bila pisna, jo mora najkasneje v nadaljnjih treh dneh potrditi s pisno prijavo. Če zavarovanec po svoji krivdi zavarovalnici ne prijavi nastanka zavarovalnega primera v roku treh dni od dneva, ko zanj izve, mora zavarovalnici povrniti morebitno škodo, ki jo ima zaradi tega. Zavarovanec je dolžan takoj po nastopu zavarovalnega primera ukreniti vse potrebno, da se prepreči povečanje škode, ter se pri tem ravnati po navodilih zavarovalnice.

Cenitev škode se načeloma opravlja dvakrat. Prvič se to opravi, ko stranka prijavo nastanek škodnega primera, drugič pa predno se posevek pospravi. Če je potrebno poškodovane posevke ali plodove predčasno požeti oziroma obrati, škoda pa še ni ocenjena, mora

zavarovanec pustiti na začetku, v sredini in na koncu prizadetega nasada ali njive nedotaknjenih najmanj 10 m² poškodovanih posevkov ali plodov.

Obveznosti imajo tudi zavarovalnice Tako mora zavarovalnica mora ob sklenitvi zavarovanja sklenitelju zavarovanja izročiti veljavne zavarovalne pogoje, ki so sestavni del zavarovalne pogodbe. Ko sklenitelj zavarovanja sporoči, da je nastal škodni dogodek, je zavarovalnica dolžna začeti z ugotavljanjem in cenitvijo škode. Cenitev je lahko: poprejšnja, končna ali kontrolna. Pri poprejšnji cenitvi se ugotavlja vrsta poškodbe in stanje posekov in plodov po zavarovalnem primeru. Pri končni cenitvi se ugotavlja količina pridelka, ki bi bila dosežena, če ne bi bilo zavarovalnega primera, in količina preostalega pridelka. Zavarovalnica lahko vsako cenitev, razen cenitve po izvedencih, ponovi (kontrolna cenitev) ter zahteva njen popravek.

V zavarovalni pogodbi je treba posebej opredeliti trajanje zavarovanja in kritje po policah. Glede na določeno kulturo je treba prilagoditi tudi začetek zavarovalnega kritja ter tudi določiti datum za prenehanja povrnitve škode.

Zavarovalnica ni dolžna povrniti škode na posevkih in plodovih, kadar so žito, rastline za olje, konoplja, lan, korenovke in gomoljnice, krmne rastline in posevki, namenjenih za seme pokošeni, požeti in poruvani, pridelki vinogradov, sadovnjakov, ribeza, hmelja in vrtnin pa obrani. Zavarovalnica ni dolžna povrniti škode za sadne, trsne in gozdne sadike ter nasade mladega gozdnega drevja in okrasnega grmičevja po končani rezi in izkopu.

Če posevki niso požeti ali plodovi niso obrani najpozneje v 10 dneh po končani žetvi ali trgatvi v tistem kraju, prenehajo obveznosti zavarovalnice za povrnitev škode desetega dne ob 24. uri, računajoč od dneva, ko je bila končana žetev ali trgatev v tistem kraju.

Sestavni del zavarovalnih pogojev so tudi pojasnila za izplačilo odškodnine v primeru nastanka škode. V pogojih je potrebno natančno razložiti, kdaj je podan temelj za izplačilo premije, kakor tudi, v kolikšni višini oškodovancu pripada odškodnina.

Osnova za izračun zavarovalnine je zavarovalna vsota, če je zavarovalna vrednost enaka zavarovalni vsoti. V primeru, kadar je skupna škoda, ki je nastala zaradi zavarovanih nevarnosti, več kot 85 % (totalna škoda), se od zavarovalne vsote odšteje 15%. To je pavšalni odbitek stroškov žetve oziroma pospravila pridelka, ki jih zavarovanec v tem primeru nima.

Temeljna odbitna franšiza znaša 20% od osnove za izračun dajatve zavarovalnice za posamezno zavarovano kmetijsko kulturo na posamezni zavarovani površini.

V primeru, ko je nastala škoda kmalu po setvi novih nasadov in so povsem uničeni, in je glede na letni čas in vremenske razmere možno zemljišče še pripraviti za ponovno setev iste kulture, se lahko zavarovancu izplača 30% osnove za izračun dajatve zavarovalnine.

V primeru, da se ponovna setev ali saditev ne opravi, se zavarovancu izplača 50 % od osnove za izračun dajatve zavarovalnice. Kadar pa nastopi primer, da so mladi ali šele zasejani nasadi popolnoma uničeni in ponovna setev zaredi nepredvidenih vremenskih razmer ali neustreznosti zemljišča ni mogoča, se zavarovancu izplača 50% osnove za dajatev zavarovalnine. Če so isti posevki ali plodovi večkrat poškodovani, se odstotek škode določi po stanju posevkov in plodov po zadnji poškodbi.

Pri sklepanju zavarovalnih pogodb je potrebno biti zelo pozoren na vnos pravih podatkov. Če pride pri vnosu podatkov do napak, obstaja velika verjetnost, da bo tudi obračun škode nepravilen. Da bi sklenili pogodbo z pravih podatki in z malo napakami je potrebno vedeti, da se zavarovalna pogodba sklene na podlagi ustne ali pisne ponudbe, ki vsebuje vse bistvene sestavine pogodbe. Kadar na zavarovalnico prispe pisna ponudba, ima zavarovalnica čas, da se odloči ali jo bo sprejela v zavarovanje ali ne. Lahko zahteva še dopolnitve k osnovni ponudbi. Napake se pojavijo pri izbiri zavarovalnih paketov oziroma nevarnosti, katere bi bilo potrebno vključiti v zavarovanje,

Ob sklepanju police je potrebno v ponudbo navesti pravilne podatke o vrsti posevka ali nasada, nazivu, oznaki parcele, (parcelna številka), številka GERK-a, katastrska občina, KMG MID) in velikosti njiv oziroma število stebel ali trsov, kar mora biti kasneje tudi vpisano na zavarovalni pogodbi.

Zelo velik pomen pri sklenitvi zavarovanja ima pravilno izračunana premija. Izračun premije pa je pravilen le, če so podatki točni in ne vsebujejo nepreverjenih vsebin. V obračun premije vzamemo vrsto kulture, kraj, kjer se kultura nahaja, površino zasejane kulture in določeno premijsko stopnjo za kulturo, ki jo želimo zavarovati. Plačilo premije je lahko v enkratnem znesku ali pa se plačuje po obrokih. Če je prvi obrok plačan v dogovorjenem roku, potem se začne tudi kritje z datumom izdelave police. Glede na škodno dogajanje v preteklih treh letih lahko zavarovalnica določi novo premijo. Za slab škodni rezultat se šteje, če izplačane zavarovalnine iz sklenjene zavarovalne pogodbe presegajo 90% plačane premije. Povišanje premije se opravi po priloženi preglednici (preglednica 1) .

Preglednica 1: Povišanje premije glede na škodni rezultat (Splošni pogoji..., 2011)

Škodni rezultat				Doplačilo
nad	90 %	do	100 %	15 %
nad	100 %	do	120 %	35 %
nad	120 %	do	150 %	65 %
nad	150 %	do	180 %	95 %
nad	180%			določi strokovna služba

Podobno so sestavljeni splošni pogoji za zavarovanje posevkov in plodov proti nevarnosti toče, požara ter udara strele. V kolikor stranka želi še dodatno zavarovati svoje kulture proti nevarnostim viharja, poplave, spomladanske pozebe, pozebe v času vegetacije in zimskega mirovanja, slanega vetra, izgube količine in kvalitete sadja k splošnim pogojem dodamo še posebne pogoje, ki so specifično napisani za posamezno nevarnost. V vseh primerih je potrebno najprej skleniti zavarovanje za osnovne nevarnosti, potem pa še dodatno zavarovanje za ostale nevarnosti. V posebnih pogojih je opredeljeno, do katerega datuma v letu se lahko sklene zavarovanje za določeno nevarnost.

Enako kot pri posevkih in plodovih lahko tudi pri živalih pride do bolezni oziroma nezgode, ki imajo za posledico tudi večje katastrofe. Za zavarovanje živali obstajajo splošni pogoji, kjer

opredeljujejo osnovne nevarnosti in kritja, ter posebni pogoji za zavarovanje kake druge nevarnosti.

Splošni pogoji za zavarovanje živali opredeljujejo, katere vrste živali lahko zavarujemo in v katerem starostnem obdobju.

Predmet zavarovanja po osnovnem zavarovanju živali so kopitarji, govedo, prašiči in drobnica. Zavarujemo lahko tudi pse, mačke, kače in ostale hišne ljubljence.

Kopitarji se lahko zavarujejo v starosti od 10 dni do izpolnjenega 18. leta, plemenske žrebce se lahko zavaruje do 21. leta starosti. Govedo lahko za namene pitanja zavarujemo od rojstva dalje pa do konec pitanja. Plemenske bike lahko zavarujemo do izpolnjenega 15. leta starosti ter bikovske matere do izpolnjenega 14. leta starosti. Telice in krave lahko zavarujemo do izpolnjenega 8. leta starosti oziroma 12. leta, če je bila žival pred tem tri leta neprekinjeno zavarovana. Drobnilico in prašiče lahko zavarujemo do 7. leta starosti.

Ostale vrste živali, ki niso omenjene, se zavarujejo samo v dogovoru s strokovno službo zavarovalnice.

Zavarovanec mora zavarovati vse svoje živali iste vrste z istim namenom reje. Ob sklenitvi zavarovanja mora prijaviti in v zavarovalno polico vpisati tudi vse tiste živali te vrste, ki ne ustrezajo pogojem za zavarovanje živali. Če postanejo med trajanjem zavarovanja te živali sposobne za zavarovanje (mlade živali dosežejo vstopno starost, bolne živali ozdravijo ipd.), jih mora zavarovanec zavarovati najpozneje v 14 dneh od dneva, ko so postale sposobne za zavarovanje.

Zavarovalnica lahko zahteva, da se na stroške zavarovanca živali označijo tako, da so razpoznavne. Razpoznavno označene morajo biti živali različnih lastnikov, ki so na istem kraju.

Pri sklepanju zavarovanj moramo biti pozorni, da ne zavarujemo živali, ki so že bolne, živali, pri katerih so prepoznavne posledice nezgod ali prebolelih bolezni, izčrpanih, slepih živali

ter živali zaostalih v rasti in v slabi kondiciji. Če opazimo, da je reja živali v slabih higienskih prostorih in neprimernih za bivanje živali, potem se raje ne odločimo za zavarovanje. Živali, ki se zavarujejo, morajo biti oštevilčene v skladu z določili zakona o veterinarstvu oziroma odredbi o označevanju in registraciji živali.

Po splošnih pogojih zavarovanja živali zavarujemo proti nevarnostim pogina, ki krije škodo, če je žival poginila zaradi nezgode ali bolezni, zakola ali ubitja v sili, ki krije škodo, ki nastane zaradi zakola ali ubitja živali, če ji preti neposredna nevarnost pogina zaradi nezgode ali bolezni.

Zavarovalnica krije tako imenovani ekonomski zakol, ki krije škodo zaradi zakola ali ubitja, če postane žival zaradi nezgode ali bolezni neuporabna za kakršnokoli pridobitno dejavnost in je nadaljnje zdravljenje zaradi neugodne prognoze nesmiselno.

Zavarovanec lahko zakol iz ekonomskih razlogov opravi šele potem, ko zavarovalnica na osnovi pisnega veterinarskega mnenja, ki ga mora zavarovanec prej predložiti zavarovalnici, tak zakol odobri.

Kot dodatno zavarovanje lahko k osnovnemu kritju zavarujemo še stroške zdravljenja, stroške zaščitnega cepljenja, ter dopolnilne nevarnosti po posebnih pogojih.

Obseg zavarovalnega kritja za posebej dogovorjene nevarnosti je določen s posebnimi zavarovalnimi pogoji. Poleg tega je lahko tako opredeljeno tudi zavarovalno kritje za zavarovanje posameznih vrst živali glede na posebnosti tehnoloških postopkov reje ali vzreje.

Pojem nezgoda pomeni vsak nenaden, od zavarovančeve volje neodvisen dogodek, ki deluje v glavnem od zunaj in naglo na žival ter ima za posledico njen pogin, zakol ali ubitje v sili, evtanazijo, zakol ali ubitje iz ekonomskih razlogov ter zdravljenje. Za nezgodo se štejejo požar, strela, eksplozija, vihar, poplava, snežni in zemeljski plaz, visoke ali nizke temperature ozračja, povozitev ali trčenje z vozili vseh vrst, udarec s kakim predmetom ali ob kak predmet, poškodba z orožjem, medsebojno ruvanje živali, padec ali zdrs živali, napad

divjih zveri in kačji pik. Kritje po polici je podano tudi v primeru delovanja električnega toka, zastrupitve s kemikalijami in zadužitve zaradi zunanjih vzrokov.

V osnovnem kritju je zajeta tudi bolezen, ki je organska sprememba normalnih funkcij organizma kot reakcija na notranje in zunanje dražljaje. Med bolezen spada težak porod, kap, napenjanje, kolika, kila in podobni primeri.

Zavarovanje živali že v osnovi krije le določene bolezni. Nekatere bolezni so izključene, ker je škoda v primeru nastanka dolžna povrniti država.

Tako kot so v pogojih navedene dolžnosti zavarovalnice in zavarovanca, tako so navedene tudi izključitve. Zavarovanje ne krije škode, ki nastane zaradi potresa, jedrske eksplozije, jedrske reakcije, jedrske radiacije ali radioaktivne kontaminacije, vojne, vojnih dogodkov, terorističnega dejanja ter vstaj in drugih oboroženih akcij, kužnih bolezni, ki so določene v zakonu o veterinarstvu, razen, svinjske rdečice, šumečega prisada, trihofitije in vnetja vimena, naduhe, kroničnega obolenja sklepov, kit in kosti, ki so posledica dolgotrajne, pretirane ali nerazumne uporabe živali ali nepravočasnega zdravljenja.

Z zavarovanjem je krita škoda zaradi teh bolezni, če so te bolezni neposredna posledica akutnega obolenja, nastalega med trajanjem zavarovanja, in če je bila žival pravočasno zdravljena. Kritje ni podano zaradi neplodnosti živali (jalovost), dedne bolezni, delne slepote, zmanjšanja oziroma izgube delovne sposobnosti, mlečnosti ali ker živali ni več mogoče uporabljati kot prej, pri pitanih živalih tudi zaradi slabega prirastka, in sicer ne glede na to, iz kakšnih razlogov je do teh sprememb prišlo.

Glede na dejstvo, da ostaja nevarnost, da bi zavarovalnice lahko zavarovale že bolne živali, na drugi strani tudi rejci ne vedo, ali je z žival že bolna. V teh primerih se za določene bolezni določi karenc, to je čas, do katerega ni kritja za bolezen.

Ob nastanku škodnega dogodka v primeru pogina, evtanazije in zakola v sili se izplača zavarovalnina v polnem znesku dogovorjene zavarovalne vsote. V primeru, da ob zakolu ali ko je bilo potrebno žival ubiti iz ekonomskih razlogov, se zavarovalnina izplača v polnem

znesku, vendar največ do 50 % dogovorjene zavarovalne vsote. Ob poginu ali ko je bilo potrebno govedo ubiti oziroma ob popolni zaplembi govejih klavnih polovic, se pri obračunu zavarovalnine upošteva odbitna franšiza v višini 15 % od zavarovalne vsote.

Odbitna franšiza se ne upošteva v primeru, ko je vzrok škode nezgoda ali nenadni pogin govedi zaradi izpada ali raztrganja maternice, težkega poroda, akutnega napenjanja, kolike, zastrupitve, izkrvavitve ali travmatskega šoka.

Kot je bilo že omenjeno, k osnovnim zavarovanjem živali lahko dodatno zavarujemo še nekatere ostale nevarnosti, kot so dodatno zavarovanje za stroške zdravljenja, zavarovanje živali na paši, dodatno nadomestilo za izgubo mleka zaradi bolezni, nezgodno zavarovanje živali. Poleg že omenjenih živali lahko zavarujemo tudi druge živali, kot so psi, mačke, kunci, čebele. V zadnjem času se pojavljajo tudi povpraševanje po zavarovanju eksotičnih živali, kot so kače, kuščarji. Vse to je možno zavarovati, vendar so za te živali posebej prilagojeni produkti in se prilagajajo od primera do primera.

6.1.2 Potrebe in realne možnosti za izboljšanje sistema kmetijskih zavarovanj v Sloveniji

Sistem zavarovanja kmetijske pridelave je v Sloveniji potrebno usposobiti tako, da bo slovenskemu kmetu zagotavljal ekonomsko varnost ob pojavu naravnih nesreč, ki prizadenejo kmetijsko proizvodnjo. Slovenske zavarovalnice so s svojimi zavarovalnimi produkti, s sistemom dela, organizacijo in strokovnimi kadri sposobne prilagoditi svoje poslovanje, da bi v Sloveniji imeli sistem upravljanja s tveganji v kmetijstvu zaradi naravnih nesreč, kot jih poznajo države članice Evropske unije.

Višina zavarovalnih premij je določena odvisno od ocene tveganja in minulih zavarovalno-tehničnih rezultatov. Zavarovalne premije so pri zavarovanju posevkov in plodov ter živali relativno visoke tudi zato, ker se za tovrstna zavarovanja odločajo predvsem tisti zavarovanci, pri katerih je pogostost nastanka škodnega primera velika in se jim sklenitev zavarovanja izplača, tudi zato, ker se zavarovancu subvencionira del premij.

Način, ki bi lahko zmanjšal pojav negativne selekcije, je znižanje višine zavarovalne premije. To pa lahko privede do še bolj neugodnega zavarovalno- tehničnega rezultata. Ker je zavarovalno-tehnični rezultat v Sloveniji na področju zavarovanja posevkov in plodov ter živali zelo slab, bi zniževanje premij pomenilo nezanimivost tovrstnega zavarovanja za zavarovalnice. Premija se lahko zniža tako, da nekdo drug, ki ima za to interes, vplača del zavarovalne premije v zavarovančevem interesu, ravno tako se lahko zniža tudi s povečanjem števila zavarovancev oziroma povečanjem obsega zavarovanj.

Če bi bilo zavarovanje posevkov in plodov pred nekaterimi naravnimi vrstami naravnih nesreč obvezno in bi bilo kmetijskim pridelovalcem dostopno po sprejemljivi ceni, bi se s tem povečala ekonomska varnost kmetijskih pridelovalcev. S tem bi se zmanjšal pojav negativne selekcije, kar bi pripomoglo k izboljšanju zavarovalno-tehničnega rezultata in posledično tudi do znižanja višine zavarovalne premije. Delež teh sredstev bi se lahko namenil za sofinanciranje zavarovalnih premij ali za sofinanciranje kakšnega drugega sistema zavarovanja kmetijske proizvodnje.

V tem trenutku si zavarovalnice ne morejo privoščiti prodaje zavarovanj pridelkov in plodov ter živali ločeno od drugih zavarovalnih vrst. V Sloveniji je zavarovalno-tehnični rezultat v zadnjih letih večji od 100, kar pomeni, da imajo zavarovalnice s tovrstnimi zavarovanji izgubo. Usklajena prodaja zavarovanja posevkov in plodov ter živali in drugih premoženjskih zavarovanj je pogoj za uspešno poslovanje zavarovalnice.

Sistem kmetijskih zavarovanj, ki je veljaven v Sloveniji je po mojem mnenju primeren za našo državo. Več bi bilo treba vložiti v obveščanje proizvajalcev o koristnosti teh zavarovanj. S tem bi se povečali prihodki od premij, breme zavarovalnic bi se porazdelilo, s tem posledično bi lahko prišlo tudi do nižje premije. Na temo modelov zavarovanj v Sloveniji govori tudi raziskovalni projekt, ki predlaga tri modele. Prvi model predlaga nadaljevanje sedanje veljavne ureditve, to je sistem sofinanciranja zavarovalnih premij vendar s spremenjenimi pogoji. Predlaga dvig višine sofinanciranja zavarovalnih premij na 65% in dvig škodnega praga za izplačilo odškodnin na 30%.

Drugi model predvideva razširitev ponudbe zavarovanja s strani novega ponudnika. Predvideva ustanovitev nove vzajemne premoženjske kmetijske zavarovalnice.

Tretja možnost je ustanovitev vzajemnega sklada za proizvodna tveganja, ki je zamišljen kot dodatni sistem za upravljanje s katastrofalnimi tveganji. Pri tem se pojavljajo tveganja, kako pridobiti čim večje število kmetijskih gospodarstev, za vstop v skupni vzajemni sklad.

Sodelujoči v projektu so prišli do ugotovitve, da je sedanji sistem najprimernejši za območje naše države. Sistem je uveljavljen, ima usposobljene ponudnike kmetijskih zavarovanj (produktov) ter bazo zavarovancev. Nova kmetijska politika za obdobje od 2014-2020 predvideva sofinanciranje zavarovalnih premij do višini 65%, kakor tudi dodatno omejitev spodnje meje škod, to je 30% odbiten franšize. Nov sistem subvencioniranja omogoča razvoj cenovno ugodnejših ali celo razvoj novih produktov (zavarovanje suše). Zaradi poslabšanja pogojev zavarovanja, prihaja do upada zanimanja za tovrstna zavarovanja. Ena od rešitev za zvišanje obsega zavarovanj v kmetijstvu je, da bi pogojevali upravičenost do naložbenih podpor z zavarovanjem proizvodnje (Juvančič in sod., 2013).

7 UKREPI KMETIJSKE POLITIKE IN ZAVAROVANJE V KMETIJSTVU

7.1 SPLOŠNO

Kmetijska pridelava je močno izpostavljena tveganju. Cenovno tveganje se bo predvidoma še povečevalo zaradi kmetijske trgovinske liberalizacije, proizvodno tveganje pa se je v skladu s pričakovanji povečalo zaradi zahtev po kakovosti nekaterih proizvodov in strogih pravil o uporabi vložkov in zdravil pri živalih.

Večja gibljivost ljudi, živali in živalskih proizvodov lahko pospeši širjenje živalskih bolezni čez nacionalne meje, pri tem pa se poveča tudi proizvodno tveganje. Enako velja za pridelke. Prav tako bodo na proizvodno tveganje vplivale podnebne spremembe. V Evropi se bodo po vsej verjetnosti povečali pogostnost in jakost letnih vročinskih valov ter pogostnost intenzivnih (močnih) padavin, še posebej pozimi. V osrednji in južni Evropi bo naraslo tveganje poletne suše, lahko pa se bo povečala tudi pogostnost viharjev. V skladu s

pričakovani se nadaljuje specializacija evropskega kmetijstva zaradi česar se povečuje tako proizvodno kot cenovno tveganje.

Razvite države imajo zato izdelane različne programe kmetijskih zavarovanj. Cilj vladne udeležbe pri upravljanju kmetijskih tveganj je pomoč kmetu – bodisi tako da se zmanjša izpostavljenost tveganju (z diverzifikacijo, sanitarnimi in fitosanitarnimi ukrepi, cenovno varno mrežo bodisi s tem, da se proizvajalcu pomaga pokriti škodo, ki je nastala zaradi izpostavljenosti tveganju).

7.2 KMETIJSKA POLITIKA V SLOVENIJI

Slovenija je razvila sistem pomoči, ki temelji na sofinanciranju zavarovalnih premij za zavarovanje kmetijske proizvodnje in živali. Pogoji sofinanciranja so opredeljeni v vsakoletni uredbi (na primer Uredba o sofinanciranju..., 2016). Tak sistem pomoči je prvič začel veljati v letu 2006 in se uporablja še sedaj.

Predmet prve uredbe je bilo sofinanciranje zavarovalnih premij za zavarovanje posevkov in plodov pred nevarnostjo toče, požara in udara strele, ki bi nastalo v letu 2006. Namen sofinanciranja zavarovalnih premij je spodbuditi pridelovalce, da se odločijo za zavarovanje svoje proizvodnje. S tem, ko sklenejo zavarovanje, si zagotovijo nadomestilo za izgubo dohodka v primeru nastanka naravne nesreče. Sistem financiranja zavarovalnih premij je v veljavi še danes, vendar se pogoji iz leta v leto spreminjajo. Spreminjata se predvsem nabor rizikov oziroma nevarnosti, za katere država sofinancira zavarovanje, kakor tudi višina sofinanciranja.

Državno sofinanciranje zavarovalnih premij ustreza opredelitvi državne pomoči po predpisih Evropske unije. Komisija EU je svoje stališče glede dopustnosti pomoči pojasnila v svojih smernicah (Smernice Evropske unije..., 2014).

Komisija ima naklonjeno stališče do državne pomoči, katere namen je sofinanciranje zavarovanja rizikov v primarni kmetijski proizvodnji, če so izpolnjeni določeni dodatni pogoji v smernicah. Sofinanciranje mora biti pod enakimi pogoji dostopno ne glede na izvajalca zavarovanja, posebej ne glede na sedež zavarovalnice.

Po smernicah Komisije se sofinanciranje premije lahko nanaša na zavarovanje naslednjih rizikov v primarni kmetijski proizvodnji: izjemni dogodki, naravne nesreče, vremenske razmere, ki so izenačene z naravnimi nesrečami, druge slabe vremenske razmere, živalske bolezni, rastlinski škodljivci kot tudi škoda zaradi sanacije v primeru živalskih bolezni (odstranjevanje in uničenje živalskih trupel) ter škoda po zavarovanih živalih.

Komisija tudi omejuje bruto vrednost pomoči, izraženo v stroških zavarovalne premije. Na splošno pomoč ne sme preseči intenzivnosti 65%, razen pri odstranjevanju in uničenju živalskih trupel kjer je maksimalna intenzivnost določena na ravni 100% za odstranjevanje in 75% za uničenje. Sofinanciranje mora biti proizvodno nevtralna in ne sme pogojevati bodočega pridelka po vrsti ali količini. Sofinanciranje zavarovanja se lahko nanaša tudi na škodo zaradi okoljske nesreče. Obstoj takšne nesreče mora potrditi organ države članice (Smernice Evropske unije..., 2014).

Pogoji sofinanciranja zavarovanja so od uvedbe sofinanciranja določeni v vsakoletni uredbi vlade. Tako uredba določa, kaj je namen in upravičen strošek, kdo so upravičenci, katere vrste pomoči lahko poleg te uredbe še nekdo prejme in v kolikšnem znesku. Opredeljuje tudi kdo so izvajalci zavarovanj, kako se uveljavljajo sofinanciranje in v kolikšni višini je določeno sofinanciranje.

Namen uvedbe sistema za dodeljevanje pomoči za sofinanciranje zavarovalne premije je bil, da bi se pridelovalci vključili v ta sistem in si zagotovili nadomestilo za izgubo dohodka.

V začetku je bilo povpraševanje po zavarovanjih kmetijske proizvodnje kar veliko, ker je uredba določala višino sofinanciranja na ravni do 50%. Pri tem je ob nastalem zavarovalnem primeru zavarovalnica izplačala škodo v celoti.

Uredbe, ki so urejale sofinanciranje zavarovanja le za eno leto oziroma eno rastno dobo, pa so spreminjale višino sofinanciranja in nabor nevarnosti. Tako je bila višina sofinanciranja v letu 2007 za zavarovanje posevkov in plodov in živali v višini 50% zavarovalne premije (Uredba o sofinanciranju ..., 2006).

V letu 2008 so bile zavarovalne premije sofinancirane na ravni 40% obračunane zavarovalne premije skupaj z davkom od zavarovalnih poslov. Za zavarovanje posevkov in plodov, pri zavarovanju živali pa je bila je višina sofinanciranja določena na ravni 30% obračunane zavarovalne premije skupaj z davkom od zavarovalnih poslov (Uredba o sofinanciranju..., 2008)

V letih 2009 do 2016 se nabor zavarovanih nevarnosti ni spreminjal, spreminjala se je le višina sofinancirane premije. Tako je bila v letu 2009 višina sofinancirane premije za zavarovanje posevkov in plodov priznana v višini 50%, medtem ko je višina subvencije za zavarovanje živali znašala 30% premije z upoštevanim davkom od zavarovalnih poslov (Uredba o sofinanciranju..., 2009).

Z letom 2010 se uvaja pri zavarovanju posevkov in plodov tudi odbitna franšiza v višini 15%. Namen uvedbe franšize je, da se v primeru nastanka velike škode prerazporedi breme odškodnine tudi na proizvajalce (Uredba o sofinanciranju..., 2010).

Za leto 2011 sprejeta uredba določa, da višina sofinanciranja zavarovalne premije za zavarovanje posevkov in plodov znaša 50% in za zavarovanje živali v 30% zavarovalne premije skupaj s davkom od zavarovalnih poslov (Uredba o sofinanciranju..., 2011).

Ravno tako uredba za leto 2012 določa, da je skupna višina sofinanciranja zavarovalnih premij za zavarovanje posevkov in plodov višini 50% ter za zavarovanje živali v višini 30% premije skupaj z davkom od zavarovalnih poslov (Uredba o sofinanciranju..., 2012).

V letu 2013 sprejeta uredba ni spremenila višine sofinanciranja zavarovalne premije za zavarovanje posevkov in plodov in višino sofinanciranja za zavarovanje živali o (Uredba o sofinanciranju..., 2013).

Uredba v letu 2014 je določala subvencioniranje zavarovalne premije za zavarovanje posevkov in plodov v višini 40% ter za zavarovanje živali v višini 30% premije skupaj z davkom od zavarovalnih poslov (Uredba o sofinanciranju..., 2014).

Za leto 2015 je uredba določila, da je višina sofinanciranja zavarovalne premije za zavarovanje posevkov in plodov v višini 40%, sofinanciranje zavarovalne premije za zavarovanje živali v višini 30% premije skupaj z davkom od zavarovalnih poslov Uredba o sofinanciranju..., 2015).

V letu 2016 se je vlada odločila, da sprejme novo uredbo, ki določa spremenjeno višino sofinancirane premije. Sprejeta je bila uredba, ki določa, da je višina sofinanciranja zavarovalnih premij za zavarovanje posevkov in plodov ter živali enaka in sicer v višini 20% zavarovalne premije skupaj z davkom od zavarovalnih poslov. Izjema je sofinanciranje zavarovalnih premij za zavarovanje sadovnjakov, kjer je višina 30% zavarovalne premije skupaj z davkom od zavarovalnih poslov (Uredba o sofinanciranju..., 2016).

V preglednici 2 je prikazana višina sofinanciranja zavarovalnih premij po posameznih letih. V znesek sofinancirane zavarovalne premije je vključen davek od prometa zavarovalnih poslov.

Preglednica 2: Prikaz višine (odstotnega deleža) sofinancirane zavarovalne premije v odstotkih in po letih (Uredbe o sofinanciranju..., 2006 - 2016).

L leto	Višina sofinanciranja zavarovalne premije za posevke in plodove	Višina sofinanciranja zavarovalne premije za zavarovanje živali
2006	50%	0%
2007	50%	50%
2008	40%	30%
2009	50%	30%
2010	50%	30%
2011	40%	30%
2012	40%	30%
2013	50%	30%
2014	40%	30%
2015	20%	20%
2016	20% (sadovnjaki 30%)	20%

Zanimanje za zavarovanje kmetijske proizvodnje in zavarovanja živali je v zadnjih letih v upadanju. Pridelovalci se namreč ne odločajo, ker jih predvsem moti odbitna franšiza pri zavarovanju posevkov in plodov, druga težava pa je v nižanju odstotka sofinanciranja zavarovalnih premij, ki je iz leta v leto manjši. V spodnji preglednici (preglednica 3) je prikazana višina izplačanih sredstev za zavarovanje kmetijske proizvodnje

Preglednica 3: Izplačana proračunska sredstva za sofinanciranje zavarovalnih premij, zavarovana kmetijska zemljišča in število zavarovanih živali od 2008-2014 (Poročilo o stanju..., 2015)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Izplačana sredstva (000 EUR)	6.351	12.890	6.648	5.174	4.387	4.670	4.097
Zavarovane površine, skupaj (ha)	61.243	73.546	55.067	46.751	46.971	42.681	38.343
Sadje (intenzivni nasadi)	2.033	2.176	1.729	1.190	1.230	1.255	1.107
Hmelj	1.443	1.551	1.009	937	683	775	996
Vinogradi	6.083	6.539	3.225	1.419	1.232	1.675	1.658
Žito	41.414	49.228	35.078	31.973	33.229	29.459	25.792
Druge rastline	10.270	14.052	14.026	11.232	10.597	9.517	8.790
Število zavarovanih živali, skupaj*	336.743	169.549	226.719	204.851	159.258	56.584	84.834
Govedo	96.433	81.348	70.795	53.122	49.501	33.641	33.904
Prašiči	235.552	81.835	150.165	147.445	106.116	19.561	45.365
Konji, osli	1.615	2.198	2.205	2.214	1.657	1.574	3.898
Drobnica (ovce, koze)	3.143	4.168	3.554	2.070	1.984	1.808	1.667

Zakon o odpravi posledic naravnih nesreč (2003) določa, da sredstev po tem zakonu ni mogoče pridobiti ali dodeliti za odpravo posledic neugodnih vremenskih razmer v kmetijski proizvodnji ali na gospodarskih objektih kmetijskih gospodarstev ali za odpravo posledic množičnega izbruha rastlinskih škodljivih organizmov ter živalskih bolezni, če je bila za odpravo teh posledic omogočena pridobitev državne pomoči v obliki sofinanciranja zavarovalne premije (Zakon o odpravi..., 2003). To pomeni, da če je možno kulturo zavarovati, potem pridelovalec v primeru škode ne more prejeti državne pomoči na podlagi kakega drugega zakona.

Na temo o razvoju celotnega sistema za obvladovanje tveganj v slovenskem kmetijstvu in ribištvu je bil izdelan raziskovalni projekt z naslovom. Razvoj celovitega sistema za obvladovanje proizvodnih in dohodkovnih tveganj v slovenskem kmetijstvu in ribištvu. Rezultati raziskave so pokazali, da je percepcija tveganj odvisna od proizvodne usmeritve, specializiranosti in velikosti podjetij. Med pridelovalci načeloma ni naklonjenosti za kakršna koli tveganja. Še vedno ni interesa skupin ali posameznikov pridelovalcev za vključevanje v sisteme skupinskega upravljanja s tveganji. Glede na to, da so se v zadnjih letih krepko spremenili pogoji za zavarovanje, uvedle so se franšize in povišala se je premije je bilo le to v skupnosti negativno sprejeto.

Na osnovi pridobljenih rezultata analiz in posvetovanjem z naročnikom projektne naloge so se osredotočili na ovrednotenje dveh različnih modelov. Menili so, da bi bilo smiselno ustanoviti vzajemno premoženjsko kmetijsko zavarovalnico in vzajemni sklad za proizvodna tveganja. Sistem vzajemne premoženjske kmetijske zavarovalnice bi bil

organizirana kot stanovska zavarovalnica. Vzajemna zavarovalnica bi tržila kmetijska in premoženjska zavarovanja za nepremičnine, ki so na gospodarstvu. Predpostavljali so, da bi se v prvem letu vključilo 60% obstoječih zavarovancev. Država bi še vedno morala sofinancirala zavarovalne premije.

Sam vzajemni sklad za proizvodna tveganja je bil zamišljen kot dopolnilni sistem upravljanja s proizvodnimi tveganji. Njegov namen naj bi bil pokrivanje izplačil škodnih dogodkov nad zgornjo mejo pozavarovalnega kritja. Pomeni da bi kril nevarnosti, ki jih ni možno zavarovati. Prispevek do višine 65% javnih sredstev bi se nanašal na administrativne stroške vzpostavitve vzajemnega sklada in finančno nadomestilo kmetom. Ob predpostavki enega katastrofičnega dogodka ranga 50 mio EUR v 5 letih bi prispevek države znašal ca. 6,5 mio EUR letno (Juvančič in sod., 2013).

Dejstvo je, da sistem, ki je sedaj v veljavi je sam po sebi dobro zastavljen, vendar bi ga bilo treba dopolniti v smislu povečanja kmetijskih zavarovanj. Potrebno bi bilo pridelovalce vklopiti v ta sistem z razlogom, da oni potrebujejo tovrstna zavarovanja. S tem, ker ne zavarujejo svojih pridelkov, si naredijo še večjo dohodkovno izgubo, ki jo ne morejo nadomestiti. Žal ni zakona ali mehanizma, ki bi lahko pokrili omenjeno izgubo.

V kmetijstvu se proizvodno tveganje pogosto nanaša na vremenska pojave kot so spomladanske pozebe, suše, moče, neurja ter pojav toče. Poleg teh je pomemben dejavnik proizvodnega tveganja tudi ustreznost vremenskih razmer za pravočasno setev in spravilo pridelkov. Proizvodno tveganje v živinoreji je tudi delno povezano z vremenskimi vplivi, predvsem preko priprave krme. Vsekakor je ta neposreden vpliv manjši kot v primeru kmetijskih gospodarstev, ki se ukvarjajo z rastlinsko pridelavo (Žgajnar, 2013).

8 SKLEPI

Kmetijska proizvodnja je v veliki meri odvisna od mnogih dejavnikov, ki so zunaj človekovega obvladovanja in nadzora, zato je povezana z znatnimi proizvodnimi in cenovnimi tveganji, ki vplivajo na proizvajalčev dohodek. Je dejavnost, ki je v zelo veliki

meri izpostavljeno naravnim omejitvam in različnim tveganjem. Zaradi mnogih naravnih nesreč, ki so v zadnjih letih vse pogostejše je zavarovanje še toliko bolj pomembno, kajti le tako lahko nadomestimo izpad dohodka. Slovenija se je odločila za sistem sofinanciranja zavarovalne premije, vendar ji po mojem mnenju nekako ni uspelo doseči to, kar je bil njen namen.

Za sistem sofinanciranja zavarovalnih premij se je država odločila z namenom, da bi breme izplačila odškodnin, ki nastanejo kot posledica naravnih nesreč prenesla na komercialne zavarovalnice. Druga težava, ki je bila precej pereča je to, da je od nastanka škode do izplačila odškodnine trajalo več mesecev ali celo do enega leta. S tem, ko je država breme izplačil prenesla na komercialne zavarovalnice, je to izplačilo bistveno hitrejše. Izplačilo odškodnine za nastalo škodo v rastni dobi je lahko takoj ob nastanku škode (akontacija), dokončno poplačilo je opravljeno po spravi pridelka.

Zavarovanje temelji na osnovi vzajemnosti: več oseb zavaruje, nižje so premije v primeru izplačila škode. Težava sistema je v tem, da država iz leto v leto zmanjšuje višino sredstev, ki so namenjene sofinanciranju. Rešitev je, da bi se v Sloveniji število zavarovancev povečalo, delež zavarovanih površin bi se moral približati državam EU. Razmišljanja so bila, da bi se uvedlo obvezno zavarovanje za vse pridelovalce, ki vlagajo vloge za izplačilo neposrednih plačil.

V sistemu, ki je razvit v Sloveniji, so zavarovalnice le pomoč pri zaščiti pridelovalcev v primeru naravnih nesreč ter vmesni člen med pridelovalcem ter državo v primeru izplačila sofinanciranih premij. Zavarovalnice to storitev opravljajo prostovoljno in brez kakršnikoli dodatnih obračunanih sredstev za omenjeno storitev. Današnji postopek za pridobitev sofinanciranega dela premije je naslednji. Zavarovalnica sklene pogodbo s pridelovalcem, v polico vpiše kolikšen znesek subvencije mu pripada. Od končne premije mu ta znesek odšteje, kar pomeni da pridelovalec plača le znesek premije brez sofinanciranega dela. Ob zaključku meseca zavarovalnica na podlagi predpisanega obrazca izstavi zahtevek za vračilo sofinanciranega dela premije na Agencijo republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja (ARSKTRP). Pred izplačilom mora zavarovalnica na zahtevo ARSKTRP v pregled poslati 2% sklenjenih zavarovalnih polic, da preveri, če so zavarovanja sklenjena v

skladu z veljavno uredbo. Država in pridelovalci so še vedno prepričani, da zavarovalnice za svojo storitev prejmejo tudi plačilo in zato posledično so tudi dražja zavarovanja. Vendar temu ni tako, zavarovalnice svojo storitev opravljajo brezplačno s tem pomagajo le pridelovalcem, da nimajo dela z zahtevki. Pri tem se pojavljajo napake, ki jih mora zavarovalnica urejati direktno s pridelovalci. In ker ni nekkih hitrih posredovanj podatkov iz strani upravičencev, lahko do izplačila sofinanciranega dela premije traja dlje časa. Da bi se izognili tem težavam, je moj predlog, da bi pridelovalci ob vlaganju zahtevkov za izplačilo subvencij za neposredna plačila oddali tudi zahtevek za sofinanciran del premije. Kot obvezna priloga bi bile tudi zavarovalne police, iz katerih bi lahko ARSKTRP pregledala, ali je nekdo upravičen do sofinancirane premije ali ne.

Prodajni kanal v današnjem času je tudi sklepanje zavarovanj preko elektronskih medijev-internet ter prodaja zavarovanj na bankah in poštah. Pri vseh teh prodajnih poteh se pojavljajo ena velika razlika med njimi in zavarovalnimi zastopniki. Če zavarovanje sklepa zavarovalni zastopnik, se načeloma stranki ob sklepanju zavarovanje v celoti posveti, stranki lahko do potankosti razloži katera kritja potrebuje, kaj je z nekim zavarovanjem pridobil, kako reagirati ob nastanku škodnega dogodka in kako uveljaviti škodo. Ravno tako je velika prednost v tem, da se po tej prodajni poti lahko zavaruje marsikatera nevarnost, ki je v ostalih primerih ni možno zavarovati.

9 POVZETEK

Kmetijstvo je dejavnost, ki je v zelo veliki meri izpostavljeno naravnim omejitvam in različnim tveganjem, od vremenskih do bioloških. Za omejitev tveganj je mogoče skleniti pogodbe o zavarovanju (zavarovalne pogodbe) proti določenim rizikom. Te pogodbe imajo v kmetijstvu velik pomen. Na to kaže tudi dejstvo, da je slovensko kmetijstvo v zadnjih letih prizadelo veliko naravnih nesreč, ki so povzročile velikanske škode. Tudi na področju zavarovanja živali se pojavljajo težave glede škodnega rezultata.

Glede na povečevanje tveganj zavarovalnice razvijajo različne zavarovalniške produkte, ki bi bile privlačne za čim večje število zavarovancev in bi po drugi strani premije pokrivala škode.

Tako nekatere raziskave opozarjajo, da bi morali v Sloveniji morali resneje pristopiti k razvoju sistemske rešitve, bodisi v obliki javno-zasebnega partnerstva, ustanovitvi vzajemne zavarovalnice ali kake druge podobne oblike, ki bi lahko zagotovila pravično nadomestilo v primeru naravnih nesreč. Država bi morala zagotoviti, da bi bilo zavarovanje dostopno prav vsakemu pridelovalcu.

Izpad dohodka v primeru naravnih nesreč z državnimi pomočmi pokriva tudi država. Zaradi negativnih učinkov teh pomoči na javnofinančni položaj države so v mnogih državah, med njimi tudi Slovenija, uvedle v okviru kmetijske politike ukrep za večjo zajetnost kmetijske proizvodnje z zavarovanjem na podlagi sofinanciranja premij.

Uredba o sofinanciranju zavarovalnih premij omogoča zavarovanje rastlin pa tudi zavarovanje živali. V okviru zavarovanja živali je sofinancirana premija le za le za primer bolezni, ne sofinancira pa zavarovanja za riziko nezgode ter stroškov zdravljenja. Kmetje se v veliki meri odpovedujejo zavarovanju živali, ker je visoka premija. Država s sprejemanjem uredb vsako leto zmanjša odstotek sofinanciranja, kar še bolj odbija kmete za sklenitev zavarovanja.

Zavarovalne premije se določajo na osnovi večletnega spremljanja na področju sprejetih vplačil premij ter izplačanih škod. Vzrok za visoko premijo za zavarovanje živali je tudi v ravni cen veterinarskih storitev drage in premije ne omogočajo pokritja. Zavarovalnice želijo, da pobrane premije pokrijejo nastalo izgubo, ki nastane z izplačilom škode. Ker se zavarovanja živali ne pokriva, zavarovalnic pogojujejo, da če želimo zavarovati živali, mora biti pri tisti zavarovalnici zavarovano tudi ostalo premoženje. S tem nekako se pokrivajo tudi izgube iz kmetijskih zavarovanj.

V začetku devetdesetih let so zavarovalnice namenjale določen odstotek premije za preventivno zdravljenje govedi, vendar so postopoma ta ukrep opuščale, ker je bil vse slabši škodni rezultat. Veterinarskim ambulantam so plačevali storitve preventivnega cepljenja, ki

so ga izvajale na kmetijskih gospodarstvih. Tako dejanje praktično danes ni več mogoče. Zavarovalnice na produktih za kmetijska zavarovanja že dlje časa ustvarjajo izgubo, zato je praktično nemogoče pridobiti sredstva za zgoraj omenjen namen.

Glede na to, da uveljavljen sistem v Sloveniji ni zaživel, bi morali razmišljati o uvedbi druge oblike pomoči. Pred uvedbo spremenjenega sistema zavarovanja kmetijske proizvodnje si je potrebno vzeti dovolj časa in ga postopoma uvajati, da se pridelovalci na nov sistem prilagodijo. V Sloveniji bi morali razmišljati predvsem o sistemih rešitve zavarovanja kmetijske proizvodnje, ki ga v nekaterih državah že uporabljajo in je primeren tako za pridelovalce kot tudi za porabnike. To so sistemi sofinanciranja zavarovalnih premij zavarovanja posevkov in plodov ter živali preko komercialnih zavarovalnic, ustanovitev sozavarovalnega poola in ustanovitev Vzajemne kmetijske zavarovalnice.

Pri tem bi se morala država strogo držati usmeritve, da v primeru, ko je nek riziko možno zavarovati, v primeru škode ni nadomestila za izpad dohodka. Zavarovalnica bi morala obvezno uvesti tudi nove zavarovalne produkte, kot so suša, izpad dohodka zaradi nihanja cen, itd. Zavarovanje kmetijske proizvodnje je eden od načinov, ki ga mora država spodbujati pri upravljanju s tveganji v kmetijski proizvodnji, ki jih povzročijo naravne nesreče.

10 VIRI

Bernhofer C. 2015. Untersuchungen zur Erfassung und Charakterisierung von meteorologischer Trockenheit. Charakterisierung von meteorologischer Trockenheit. Schriftenreihe, Heft 1. Technische –Universität Dresden: 136

Dalezios I. 2005. An Overview of Environmental Hazards Related to Crops in Greece. Thessalonike, University of Thessaly: 100

Juvančič L. 2013 Razvoj celovitega sistema za obvladovanje proizvodnih in dohodkovnih tveganj v slovenskem kmetijstvu in ribištvu.. Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta. Projekt je Sofinanciralo Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo ter prehrano <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-U0ZZJU0J> (22. avg. 2016)

Obligacijski zakonik, Ur. l. RS št. 83-4287/01.

Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva v letu 2014. 2015

Ljubljana, Kmetijski inštitut Slovenije: 75 str.

http://www.kis.si/f/docs/Porocila_o_stanju_v_kmetijstvu_OEK/ZP-2014-splosnopriloge_koncno.pdf (22. avg. 2016))

Sklep o podrobnejši vsebini določb zavarovalne pogodbe. Ur.l. RS, št. 30/2011

Slovar zavarovalnih izrazov. Agencija za zavarovalni nadzor. <https://www.a-zn.si>

(23. avg. 2016)

Smernice Evropske unije o državni pomoči v kmetijskem in gozdarskem sektorju ter na podeželju za obdobje od 2014 do 2020. Ur. list EU C204/1

Sodba št. Cp 697/2014, 2015. Višje sodišče v Celju: 5 str.

[http://www.sodnapraksa.si/?q=zavarovalna%20pogodba%20pridelk*&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&database\[SEU\]=SEU&submit=i%C5%A1%C4%8Di&rowsPerPage=20&page=0&id=2012032113081139](http://www.sodnapraksa.si/?q=zavarovalna%20pogodba%20pridelk*&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&database[SEU]=SEU&submit=i%C5%A1%C4%8Di&rowsPerPage=20&page=0&id=2012032113081139) (23. avg. 2016)

Splošni pogoji za zavarovanje posevkov in plodov. 2011. Novo mesto, Zavarovalnica Tilia d.d.: 4 str.

Splošni pogoji za zavarovanje živali. 2011. Novo mesto, Zavarovalnica Tilia d.d. 4 str.

Uredba o dopolnitvi Uredbe o sofinanciranju zavarovalnih premij za zavarovanje primarne kmetijske proizvodnje in ribištva 2016. Ur.l. RS št. 98-3844/15

Uredba o sofinanciranju zavarovalnih premij za zavarovanje posevkov in plodov za leto 2006. Ur.l. RS št. 26-1100/06

Uredba o sofinanciranju zavarovalnih premij za zavarovanje kmetijske proizvodnje za leto 2007. Ur.l. RS št. 138-5979/06

Uredba o sofinanciranju zavarovalnih premij za zavarovanje kmetijske proizvodnje in ribištva za leto 2008. Ur.l. RS št. 68-2965/08

Uredba o sofinanciranju zavarovalnih premij za zavarovanje kmetijske proizvodnje in ribištva za leto 2009. Ur.l. RS št. 126-5748/08

Uredba o sofinanciranju zavarovalnih premij za zavarovanje kmetijske proizvodnje in ribištva za leto 2010. Ur.l. RS št. 113-5146/09

Uredba o sofinanciranju zavarovalnih premij za zavarovanje kmetijske proizvodnje in ribištva 2011. Ur.l. RS št. 102-5285/10

Uredba o sofinanciranju zavarovalnih premij za zavarovanje kmetijske proizvodnje in ribištva 2012. Ur.l. RS št. 102-5285/10₄

Uredba o sofinanciranju zavarovalnih premij za zavarovanje primarne kmetijske proizvodnje in ribištva 2015. Ur.l. RS št. 89-3638/2014

Uredba o spremembah in dopolnitvah Uredbe o sofinanciranju zavarovalnih premij za zavarovanje kmetijske proizvodnje in ribištva 2013. Ur.l. RS št. 7-226/13

Uredba o spremembah in dopolnitvah Uredbe o sofinanciranju zavarovalnih premij za zavarovanje kmetijske proizvodnje in ribištva 2014. Ur.l. RS št. 3-32/14

Zakon o obveznih zavarovanjih v prometu, Ur.l. RS, št. 70-4604/94

Zakon o odpravi posledic naravnih nesreč. Ur.l. RS, št. 75/5041/03

Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami. Ur.l. RS, št. 97-346/10

Zakon o zavarovalništvu, 2015. Ur.l. RS, št. 93-3687/15

Žamut M. 2008. Zavarovanje v kmetijski proizvodnji, magistrsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta: 88 str.

Žgajnar J. 2013. Možnosti upravljanja s tveganji v kmetijstvu. V: 6. Konferenca DEAS.

Orodja za podporo odločanju v kmetijstvu in razvoju podeželja, Krško

18.-19.2013. Udovč A.(ur). Ljubljana, Društvo agrarnih ekonomistov

Slovenije: 15-32

http://www.daes.si/Splet/cel%20zbornik_tisk.pdf (29. avg. 2016)

